

Ősi szerzetes nyomda Csíksomlyón

NYOMDÁSZATTÖRTÉNETI TÖREDÉKEK

Szerkeszti: Gécs Béla

Az erdélyi csíksomlyói Szent Ferenc-rendnek a Sárlos-Boldog asszonyról elnevezett kolostorát a távoli régmúltban alapították, és az 1242. évben épült fel újra. A terjedelmes kőfallal védett kolostor nemegyszer szolgált menedék helyül a törökök és más ellenség betörésekor.

A szerzetesi nyomda alapítójának Kájoni János tekinthető. Földhözragadt jobbágycsalád gyermekeként 1629-ben született Nagy-Kájonban. Egy Ferenc-rendi kolduló barát vitte be a kolozsvári kolostorba. A gyereket ott tanították, s a gyors felfogását felismerve továbbtanulásra a nagyszombati Pázmány Egyetemre küldték, itt lehetősége nyílt a nyomdászatot is megtanulnia. Kájoni férfikora delén került Csíksomlyóba, és hamarosan a kolostor rendfőnöke lett, ahol az

Cantionale Catholicum, 1676

egyházi zene fejlesztésével foglalkozott, és ebben nagy érdemeket szerzett.

A nyomda felállítását 1675-ben kezdi meg Kájoni János, miután Rómából megkapta az induláshoz szükséges engedélyt.

A nyomdaműhely a kolostor legnagyobb helyiségében kapott helyet.

A fasajtó vasrészeit Kájoni saját rajzai után kovácsműhelyben készítette el, a fasajtót pedig maga építi meg, betűit valószínűleg Nagyszombatról szereztek be. A szerdesre, nyomtatásra maga Kájoni tanította be szerzetestársait.

A szerzetes nyomda első ismert, jelentős kiadványa az 1676-ban megjelent *Cantionale Catholicum* (Katolikus énekek), latin–magyar nyelvű énekes könyv, melyet Kájoni János szerkesztett.

A 786 oldalas negyedretű könyv impresszuma: „A csiki klastromban nyomtatott Cassai András által 1676-ban”. Cassai, azaz Kassai András volt az első nyomdász, aki 24 évesen került a Kájoni nyomdába, ahol ferences pappá szentelték. Miután Kájoni János házfőnök lett, s majd 1687-ben meghalt, Kassai András lett a nyomda vezetője. A szerzetesek közül ő képzett ki nyomdászokat, szedőket és nyomókat.

A kiadványokon a „Csiki nyomda”, a „Kájoni nyomda” is szerepelt impresszumként.

A szedőterem betűanyagát először 1743-ban frissítik fel Nagyszombatból hozott, 1100 db nagyobbfajta betűvel. Később Nürnbergből garmond és cicero nagyságú könyvbetűket vásároltak.

A szerzetes nyomda fasajtóján a 18–19. században, latin és magyar nyelvű egyházi tartalmú könyveken kívül, tankönyvek, naptárak és egyéb, a nép szükségletét képező nyomtatványokat állítottak elő.

Csíksomlyón látott napvilágot 1745-ben egy nevezetes Verbőczy-kiadás latin nyelven. Címe magyar fordításban: „Magyar- és Erdélyország-

nak Törvénykönyve. Verbőczy István által írott 1514. esztendőben.”

Az 1848–1849-i szabadságharcban nevezetes szerep jutott a csiki nyomdának. Számos forradalmi kiadványt és Bem tábornok hivatalos közlönyét, a Hadi Lapot nyomtatták ki, melyből összesen hat szám jelent meg, kis negyedret alakban.

A csíksomlyói ferences szerzetesek nyomdája a kor színvonalának megfelelő felszereltséggel működött. A nyomtatóműhely 1907-ig volt üzemben. A fasajtó utolsó mestere Lázár fráter volt, aki a nyomda megszűntének évében, 81 éves korában hunyt el.

Az imponáló külsejű fasajtót, a szedőtermi és könyvkötői felszerelést, a fa- és rézmetszetekkel együtt 1910-ben a kolozsvári zárdába szállították.

A Szent Ferenc-rend 1923-ban Kájoni-ünnepélyt rendezett, ez alkalomból került kiállításra az összerettes Csíksomlyói-nyomda fasajtója és az azon készült nyomtatványok.

A magyar nyomdászat történetében nagybecsű érték a csíksomlyói ferencesek által több mint két évszázadon át működött gutenbergi mesterség.

Csíksomlyói kolostor quadruma